

Kako riješiti probleme segregacije, ali i asimilacije u školama u BiH

MODEL MOSTARA I ŽEPČA - RIJEŠENJE PROBLEMA „DVIJU ŠKOLA POD JEDNIM KROVOM“?

Milan Šutalo

Prema presudi Suda u Mostaru model „Dvije škole pod jednim krovom“, kojeg, kako se to u javnosti često krivo prezentira, nisu izmislile „nacionalističke SDA i HDZ“ već, OSCE kako bi potakao proces povratka prognanog i raseljenog stanovništva, trebao je u školama u Čapljini i Stocu prestati postojati od 1. rujna ove godine.

Presudom Općinskog suda u Mostaru od 27. travnja, odvajanje učenika na temelju njihove etničke pripadnosti okarakterizirano je, naime, kao kršenje zakona o zabrani diskriminacije. Sud je diskriminirajuću praksu u ove dvije škole proglasio ne samo kršenjem Zakona o zabrani diskriminacije, već i Europske konvencije o ljudskim pravima i elementarnim slobodama. Presudom je županijskom Ministarstvu odredio rok do 1. rujna 2012. godine da ispoštuje presudu. No, to se nije dogodilo. Ministar prosvijete kulture i sporta HNŽ Zlatko Hadžiomerović pojasnio je kako to ministarstvo nema ingerencija da ukine, odnosno transformira te škole, jer im ono nije ni osnivač, već su to općine.

Mašićeve preporuke

U međuvremenu je federalni ministar obrazovanja i znanosti Damir Mašić zajedno sa šest županijskih ministara, iz županija s bošnjačkom većinom, koji čine „krunju“ kordinaciju ministara obrazovanja u F BiH kreirao niz preporuka za ukidanje tog modela. Problem je, međutim, što ni federalno ministarstvo, koje je po odluci Ustavnog suda F BiH proglašeno neustavnim, nema ingerencija nad obrazovanjem jer je ono u nadležnosti županija. Stvar je, dakle, županijskih ministarstava hoće li te preporuke uvažiti ili ne.

Koraci za eliminiranje „segregirajućih i podijeljenih struktura u odgojno-obrazovnim ustanovama u FBiH“, prema preporukama „krunje“ kordinacije ministara obrazovanja u F BiH, podrazumijevaju administrativno i pravno ujedinjenje podijeljenih odgojno obrazovnih ustanova, jedinstveni pristup obrazovanju i ujednačene uvjete za sve učenike i potpunu integraciju podijeljenih škola odnosno uspostavljanje multietničkih odjeljenja.

Mašić je na press konferenciji u Sarajevu kazao da je taj dokument usvojila Koordinacija ministara obrazovanja FBiH i radila na njemu četiri mjeseca, a izrađen je u namjeri da pomogne nadležnim ministrima obrazovanja u kantonima gdje je prisutan fenomen “dvije škole pod jednim krovom” da bi na osnovu njega razvili konkretne akcijske planove za potpunu integraciju škola u tim kantonima.

Federalno ministarstvo, međutim, nema mehanizme kojima može utjecati na taj proces i usmjeravati ga, priznao je Mašić.

„Dvije škole pod jednim krovom“, podsjetimo egzistiraju u Hercegovačko-eneratvsnskoj i Srednjobosanskoj županiji, dakle, u dvije multietničke županije u F BiH.

Koncept Gimnazije Mostar temeljen na europskim standardima

I dok traju rasprave što je alternativa modelu „Dvije škole pod jednim krovom“, u široj bosanskohercegovačkoj javnosti nije naročito poznata činjenica kako u Mostaru postoji model škole koji niti diskriminira, niti asimilira, a temelji se na poštivanju različitosti i njegovanju tolerancije. I godinama uspješno funkcioniра, na zadovoljstvo, kako nastavnika tako i učenika. Riječ je o Gimnaziji Mostar smještenoj na Španjolskom trgu, između zapadnog i istočnog dijela Mostara

Ravnatelj Gimnazije Mostar Bakir Krpo kaže kako koncept „dvije škole pod jednim krovom“ u BiH treba zamijeniti upravo modelom mostarske Gimnazije.

„Ovaj model anticipira sve elemente moderne europske škole i trebale bi našim putem krenuti i druge škole. Mogu se pohvaliti da smo mi na neki način utkali put onome što se zove suvremena škola, i to je zapravo škola budućnosti. U ovoj školi, koja je administrativno integrirana, inkorporirani su elementi zajedništva koji su zapravo europski standardi“, kaže Krpo.

Dodaje kako bojazni o gubljenju nacionalnog i kulturnog identiteta nema mjesta u školi kakva je mostarska Gimnazija i školama koje žele slijediti primjer ove škole. „Zapravo mi smo model za ovaj naš ambijent, ne samo mostarski nego i cijele države“, ističe Krpo.

Lamija i Veronika idu u istu školu, a uče različito

Lamija Leto i Veronika Vlašić učenice su drugog razreda Gimnazije Mostar. Iako idu u istu školu i isti razred nastavu ne slušaju u istoj učionici. Lamija nastavu pohađa prema nastavnom planu i programu na bosanskom, a Veronika na hrvatskom jeziku, kako su same odabrale. Mostarska gimnazija ne funkcioniра prema konceptu „dvije škole pod jednim krovom“, ali ni kao jedna

škola s jedinstvenim nastavnim planom i programom, već po svojevrsnom kompromisnom rješenju ta dva modela - jedna škola, dva nastavna plana i programa.

„Mi se ovdje lijepo družimo i snalazimo. Naravno, prije nego što dođete ovdje možete čuti različite predrasude, ali vjerujte, kada provedete samo jedan dan ovdje u gimnaziji možete zaključiti da je ovdje jedna veoma lijepa i skladna situacija. Ja sam veoma zadovoljna. I ako sam nešto naučila u ove dvije godine, to je da različitost uveseljava“, kaže Lamija.

Veronika, pak, misli kako je model mostarske gimnazije dobar način rješavanja problema. „Kada bi bila ovako svaka škola, nestale bi predrasude i situacija u gradu općenito bi se poboljšala, jer mi mladi najviše utječemo na budućnost grada, a ovo je jedan korak prema budućnosti“, kaže Veronika.

Gimnazija Mostar nastala je 2004. odlukom gradskih vlasti i uz pomoć OSCE-a. Administrativno je ujedinjena gimnazija iz istočnog i zapadnog dijela grada. Ravnatelj škole Bakir Krpo i njegova zamjenica Ankica Čović imaju iste ovlasti. Škola ima zajedničku administraciju, zajednički školski odbor, zajedničko vijeće roditelja, učeničko i nastavničko vijeće, ali i posebna nastavnička vijeća za jedan i drugi nastavni program. U ovoj školi sve je, dakle, zajedničko osim nastavnih programa.

Učenici sami biraju program

„Učenici sami biraju program po kojem će pohađati nastavu, imaju zajedničku praksu po oba nastavna programa iz informatike, druže se i kroz zajedničke izvannastavne aktivnosti. U školi se obilježavaju svi vjerski blagdani, uči toleranciji i uvažavanju različitosti“, kaže zamjenica ravnatelja Ankica Čović.

Čović kaže kako 30 posto učenika koji nisu Hrvati po nacionalnosti, prema vlastitom i izboru njihovih roditelja, pohađa nastavu po hrvatskom nastavnom planu i programu u ovoj školi. To su, kaže, uglavnom djeca iz mješovitih brakova ili učenici nehrvatske nacionalnosti koji žive u zapadnom dijelu grada.

Obrnutih slučajeva, kaže, trenutno nema. Ističe kako ovu školu mogu upisati samo najbolji učenici.

Po modelu mostarske Gimnazije funkcioniraju i škole u Žepču, na zadovoljstvo i učenika i nastavnika i roditelja

Sredinama u kojima je taj fenomen još aktualan i Žepčaci poručuju da ne čekaju rješenja sa strane i nude svoja iskustva.

Kako je u Žepču ukinut model „Dvije škole pod jednim krovom“

"Od 2004. godine mi nemamo u Žepču dvije škole pod jednim krovom, mi od tog datuma imamo jednu školu s dva nastavna plana i programa koji funkcioniraju onako kako je to dogovoreno - gdje svaki narod ima pravo na svoj nastavni plan i program", kaže **Munib Jusufović**, predsjedavajući Općinskog vijeća Žepče.

"Srednja mješovita škola od 2005. godine funkcinira s jednim ravnateljom, jednim školskim odborom, jednim računom, jednom zbornicom, jednim ulazom, tako funkcioniraju i Srednja mješovita škola i Osnovna škola Žepče i Osnovna škola Fra Grga Martić u Ozimici, to su škole koje imaju učenike iz sve tri nacionalnosti", navodi Mato Zovko, načelnik Općine Žepče.

Administrativno ujedinjavanje škola uz primjenu dva nastavna plana i programa, kažu, možda i nije najbolje rješenje ali to je usud aktualnog vremena i uređenja države.

Pomoćni biskup Vrhbosanski Pero Sudar smatra kako je pitanje „dviju škola pod jednim krovom“ tako složeno i opasno, a s druge, toliko izmanipulirano da je, kaže, prisiljen ići do kosti istine.

Asimilacija problem „jedne škole s jednim nastavnim programom“

-A nju ću najbolje izraziti ako ustvrdim da su bolje dvije dobre škole pod jednim krovom nego jedna loša. Jasno ću reći da je za budućnost ove zemlje manje opasno "razdvajati đake" nego u zajedničkim školama onima u manjini nijekati njihova temeljna prava, kao što su pravo na njihov jezik, kulturu, posebnost ... A to je slučaj u svim školama gdje je jedan od naroda u apsolutnoj većini. Pouzdano znam da ta vrsta diskriminacije prisiljava mlade ljude da odlaze iz ove zemlje, kaže biskup Sudar.

On smatra kako su zajedničke škole moguće i potrebne, ali kakobi za to trebalo više tolerancije i poštovanja.

-A iznad i prije svega svima nam treba više spremnosti priznati drugoga. Nevjerojatno je kako previđamo da je zločin rata pokrenula nespremnost priznati temeljno pravo na različitost. Kratak je i neizbježan put od nepriznavanja prava na različitost do nepriznavanja prava na život!

Biskup Sudar kaže kako je svojedobno predlagao šefu Misije OSCE-a u BiH izradu udžbenika identičnog sadržajem, a na tri službena jezika za sve škole.

-Njima bi se učenicima i njihovim roditeljima dao znak da se poštiva ono što jesu. Službeni jezik u školama bi bio onoga naroda kojemu pripada najveći broj učenika dotične škole, a svakom učeniku, uz udžbenik na maternjem jeziku, jamčilo bi se pravo da se i u razredu služi svojim jezikom. Iako je priznao da je prijedlog dobar, na prijedlogu je i ostalo. Mogu pretpostaviti da je zaključio kako je jeftinije i lakše prihvatiti teoriju kako u ovoj zemlji ne postoje ni tri naroda ni tri jezika. Te i slične teorije mogu biti jeftinije i lakše za predstavnike međunarodnih organizacija ali za Bosnu i Hercegovinu i njezine građane su, zasigurno, najskuplje i najteže, zaključuje biskup Sudar.

Proizvodnja: Dnevnik.ba

Tekst je napravljen u okviru projekta „Medijska mreža za pravično obrazovanje“ koji realizira Media plan institut uz podršku Save the Children Norveška u BiH